

Т. В. Гура

кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології

управління соціальними системами

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»*

М. Харків, Україна

tatyana-gura@mail.ru

ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА ЯК УМОВА УСПІШНОСТІ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Щоб стати справжнім лідером,
думайте стратегічно.

Намагайтесь передбачати майбутнє.

Ініціюйте зміни, які підсилять конкурентоздатність
організації в довгостроковій перспективі.

Підприємництво – це організаційно-господарське новаторство на основі нових можливостей, це особливий вид самостійної господарчої діяльності, яка направлена на досягнення наміченого результату, шляхом найкращого використання капіталу й ресурсів. Підприємництво – це важка, складна праця, яка не кожному під силу. тому не всі можуть витримувати фізичне та психологічне навантаження, що змушує підприємця відмовлятися іноді від швидкозростаючого бізнесу. Тобто, *підприємництво* – це перевірка всіх особистісних якостей людини. Функція приватного підприємства як і інженерна функція полягає у розширенні виробництва шляхом використання винаходів чи різноманітних можливостей для випуску нових чи старих товарів, відкриття нових джерел сировини, ринків збуту. Д. Сілвер у своїй роботі «Життя підприємця» зазначає, щоб гарантувати приватному підприємцю успіх навіть у найбільш ризикованому підприємстві, йому обов'язково мають бути притаманні 5 найважливіших характерних рис:

енергія, вміння зацікавити працювати; уміння думати; уміння будувати взаємовідносини з людьми; комунікабельність; знання техніки та технології. Згідно даних п'ятирічного проекту, складеного за профілем підприємця, що організувала американська фірма «MacBer and Compani» існує 21 найголовніша риса оптимального типу підприємця. Серед них визначають такі риси притаманні лідеру, як: пошук можливостей та ініціативність, готовність до ризику, відповідальність, цілеспрямованість, вміння переконувати та встановлювати і підтримувати зв'язки тощо. Д. Маклелланд проводячи психологічні дослідження, прийшов до висновку, що ключовою психологічною потребою у майбутніх підприємців є «потреба в досягненнях». Її характеризують як прийняття особистої відповідальності за рішення, постановка цілей та виконання їх власними зусиллями, бажання зворотніх зв'язків [2, с.31-45]. Таким чином, однією з умов успішності в роботі підприємства виступає особистість інженера-лідера - особистість, завдяки якій члени групи визнають право лідера брати на себе найбільш відповідальні рішення, що визначають інтереси членів групи; особа, на яку офіційно покладені функції управління колективом і організація його діяльності; особа, яка визнана групою авторитетом [3].

Але лідери іноді не враховують те, що мета бізнесу – це створення цінностей, а не досягнення економічних результатів. Лідер же, який живе за правилами етики, не може ігнорувати прибуток, біржові ціни, виробничі негаразди. Він повинен рахуватися з моральними та людськими цінностями. Тому зауваження Г. Форда і досі є актуальними: «На протязі довгого часу люди були впевнені, що головна ціль виробництва полягає в одержанні прибутку. Вони помилялися. Головна ціль – всесупільне благо» [1, с.165-168]. Незважаючи на реалії корпоративного життя, де панують жадібність, жорстка конкуренція, потяг одержати максимальную вигоду, інженери-лідери в приватному бізнесі повинні діяти , враховуючи моральні цінності, надихаючи інших, відстоюючи високу мораль в інженерному середовищі. Надзвичайна роль у забезпеченні ефективного функціонування приватного

підприємства інженерів-лідерів пов'язана з тим, що сучасний інженер – це не просто технічний фахівець, який вирішує вузько професійні завдання, в інженерній діяльності особливого значення останнім часом набуває соціотехнічне проектування, яке головну увагу приділяє не машинним компонентам, а людській діяльності, її соціальним і психологічним аспектам, зокрема, проблемі лідерства й ефективному його використанні в менеджменті.

У сучасній науці, за наявності спільності вихідних позицій, лідерство характеризується неоднозначно. Можна визначити наступні основні підходи до його трактування: **лідерство** (англ. *Leadership*) — реалізація організаційного керівництва, яка реалізується топ-менеджментом. Воно охоплює розробку бачення, планування, прийняття рішень, мотивування, організацію, розвиток, наділення повноваженнями і спрямування діяльності людей на досягнення конкретних цілей; лідерство — це різновид влади, специфікою якої є спрямованість зверху вниз, а також те, що її носієм виступає не більшість, а одна людина або група осіб. Політичне лідерство, пише Ж. Блондель, — це «влада, здійснювана одним або декількома індивідами, для того, щоб спонукати членів націй до дій»; лідерство — це управлінський статус, соціальна позиція, пов'язана із прийняттям рішень, це керівна посада. Така інтерпретація лідерства впливає зі структурно-функціонального підходу, що припускає розгляд суспільства як складної, ієрархічно організованої системи соціальних позицій і ролей. Заняття в цій системі позицій, пов'язаних з виконанням управлінських функцій (ролей), і дає людині статус лідера. Іншими словами, лідерство — це становище в суспільстві, що характеризується здатністю особи, що це становище займає, скеровувати й організовувати колективну поведінку деяких або всіх його членів; лідерство — це вплив на інших людей [4]

Дослідники проблем лідерства справедливо підкреслюють, що для успішного виконання своїх функцій інженер має бути лідером. Сьогодні у світі склалася так ситуація, що без визнаних лідерів неможливо ефективно

працювати ні в підприємницькій, ні в іншій організації. Лідерство є тим видом діяльності, який поряд із керівництвом та прийняттям рішень властивий всій системі управління. Про ефективність лідера можна судити з того, якою мірою він впливає на персонал організації. Діловим людям, приватним підприємцям незалежно від місця здійснення бізнесу, необхідний: лідер думки, лідер інтуїції, лідер дії, лідер результату. Тому на нашу думку, інженерна діяльність сприяє розвитку підприємницької діяльності. Тому лідерськими якостями, які необхідно розвивати у майбутнього інженера для конкурентоспроможності сучасного приватного підприємства є: мистецтво бути рівнею, тобто здатність налагоджувати й підтримувати систему відносин з рівними собі людьми; здатність керувати підлеглими, долати труднощі та вирішувати проблеми, які доводиться вирішувати керівнику разом з покладеною на нього владою та відповідальністю; мистецтво розв'язувати конфлікти — здатність виступати в ролі посередника між двома сторонами в конфлікті, врегульовувати неприємності, пов'язані з психологічними стресами; мистецтво обробляти інформацію — здатність побудувати систему комунікацій в організації, одержувати надійну інформацію та ефективно її оцінювати; мистецтво приймати нестандартні управлінські рішення - здатність знаходити проблеми та рішення в умовах, коли альтернативні варіанти, дії, інформація та цілі незрозумілі або викликають сумнів; мистецтво розподіляти ресурси в організації — здатність вибрати потрібну альтернативу, знайти оптимальний варіант умов обмеженості часу та недоступності інших видів ресурсів; захист підприємця — здатність іти на виправданий ризик і впровадження інновацій в організації; мистецтво самоаналізу — здатність розуміти позицію лідера, його роль в організації, вміння бачити те, як він впливає на організацію.

Таким чином, розглянувши проблему ролі лідерських якостей майбутнього інженера в підприємницькій діяльності, можна зробити наступні висновки:

1. Функція приватного підприємства та інженерна функція співпадають і вони полягають в розширенні виробництва шляхом використання винаходів чи різноманітних можливостей для випуску нових чи старих товарів, відкриття нових джерел сировини, ринків збуту.

2. Для конкурентоспроможності приватного підприємства в сучасних умовах необхідні його керівнику такі лідерські якості, як: енергійність, вміння мотивувати колектив на досягнення успіху та вміння стратегічно мислити; наявність комунікативних здібностей у лідера; знання техніки та технології; пошук можливостей та ініціативність, готовність до ризику, відповідальність, цілеспрямованість; прийняття особистої відповідальності за рішення.

3. В технічному університеті необхідно продовжувати розробляти систему розвитку лідерських якостей, тому що майбутній інженер приватного підприємства досягне успіху в бізнесі тільки за умови, коли він ефективно застосовує сучасні психолого-педагогічні підходи в підприємницькому середовищі.

Список використаних джерел

1. Дафт Р. Л. Уроки лидерства / Р.Л.Дафт; при участии П.Лейн; [пер. с англ. А.В.Козлова, под ред. проф. И.Ф.Андреевой].- М.: Эксмо, 2006.- 480 с.
2. Іпатов Е. Ф. Психологія управління в бізнесі: навч. посібник для підготовки бакалаврів усіх форм навчання / Е. Ф. Іпатов, К. М. Левківський, В. В. Павловський.- Х., К.: НМЦВО, 2002.- 320 с.
3. Лідер. Електронний каталог «Вікіпедія» /<http://uk.wikipedia.org/wiki/лідер>.
4. Лідерство. Електронний каталог «Вікіпедія» /<http://uk.wikipedia.org/wiki/лідерство/>.